

Kiegyenlítő bérkülönbségek

Munkagazdaságtan

2014-2015 tavaszi félév

Budapesti Corvinus Egyetem, Papp Bence

Kiegyenlítő bérek

- Modell bővítése a béren kívüli egyéb jellemzőkkel
 - Munkavállaló: a munka anyagi és nem anyagi vonatkozású jellemzőit is értékeli
 - Munkaadó: nem anyagi jellemzők szintjének változtatása költség -> bérben megmutatkozik -> átváltás
 - Piac: tájékoztatás a megfelelő párosításhoz
- Egyéb jellemzők „béresítése”, beárazása
 - Mennyibe kerül munkásnak az extra, mekkora béráldozatot kell hoznia?
 - Mekkora költségáldozattal jár a munkavállaló kielégítése?
 - Káros, nem pénzjellegű jószág elviselésére kiegyenlítő bért kell fizetni (c.p.)

Kiegyenlítő bérek

- Nem feltétlenül alakul ki kiegyenlítő bérezés
 - Béren kívüli jószágra vonatkozó preferenciák végletesen különböznek a munkavállalók között. Valaki az ülő munkát szereti, van aki a szabadban szeret dolgozni.
- Általánosan kellemetlen jószágok vizsgálata
 - Zaj, kosz, baleseti kockázat, egészségre ártalmas anyagok, éjszakai munka, távoli munkahely, állásbizonytalanság, erkölcstelen elvárások, hosszú munkaidő, feszített munkarend
 - Az ezekért fizetett többletbér a vállalatnak egyfajta büntetés, a munkásnak egyfajta kárpótlás, vagy jutalom. **Határon lévőek vizsgálata.**
 - Így a kellemetlenség nem kötelezettség
- Elemzői kérdések
 - Mennyibe kerül egy kicsit veszélyesebb üzem?
 - Mik lesznek a piaci egyensúlyi bérek? Kik vannak a határon?
 - Mik a következményei a szabályozói beavatkozásnak?

A modell alapfeltevései

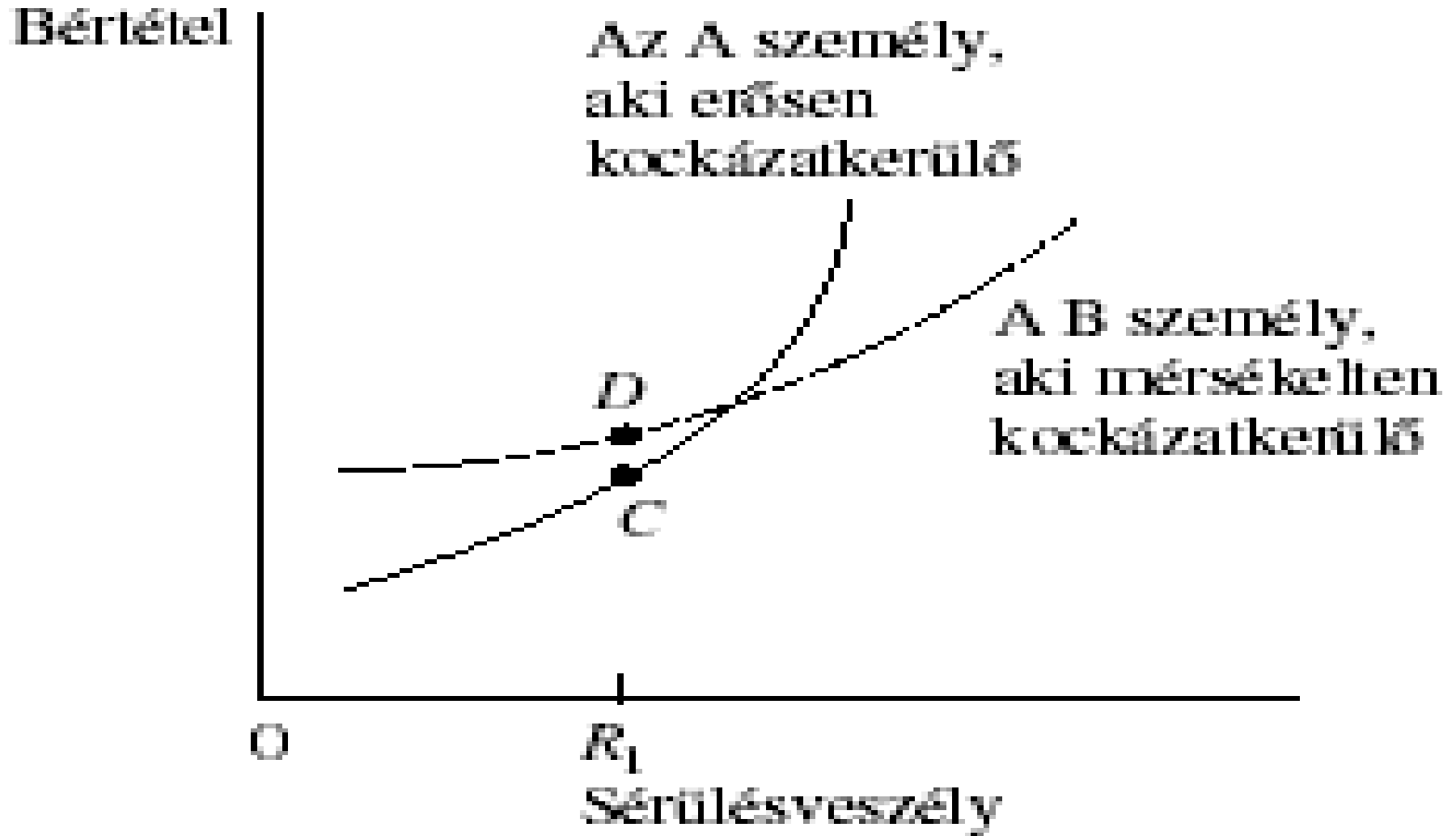
- Minden munkavállaló a hasznosság és nem a bér maximalizálására törekszik
 - A hasznosság bérből és egyéb nem bérjellegű juttatásból áll (zaj, tisztaság, nyugdíjbiztosítás)
- A dolgozók teljes mértékben tájékozottak az előző jószágok meglétéről és mennyiségéről
 - Saját tapasztalatok, mások elbeszélései, hírek, tájékoztatás
- A munkavállalók mobilak
 - Lehetőségük van munkahelyet választani és később esetlegesen változtatni

Hedonista bérelmélet

- Hedonikus árazás
 - A munkahely értéke a különböző jellemzői értékének összege. Meg tudjuk-e mérni a jellemzők árát külön-külön?
- Górcső alatt: egészségre káros vegyszer *kontra* bér
- Munkavállalók
 - Preferenciák különböznek, hasznosságmaximalálás
 - Kevesebb káros vegyszer -> hasznosság nő
- Munkaadó
 - Piaci verseny, zéró profit, profitmaximalizálás
 - Kevesebb káros vegyszer -> költség nő
 - Vállalatok különböző költségek mellett képesek a káros vegyszer mennyiségét igazítani

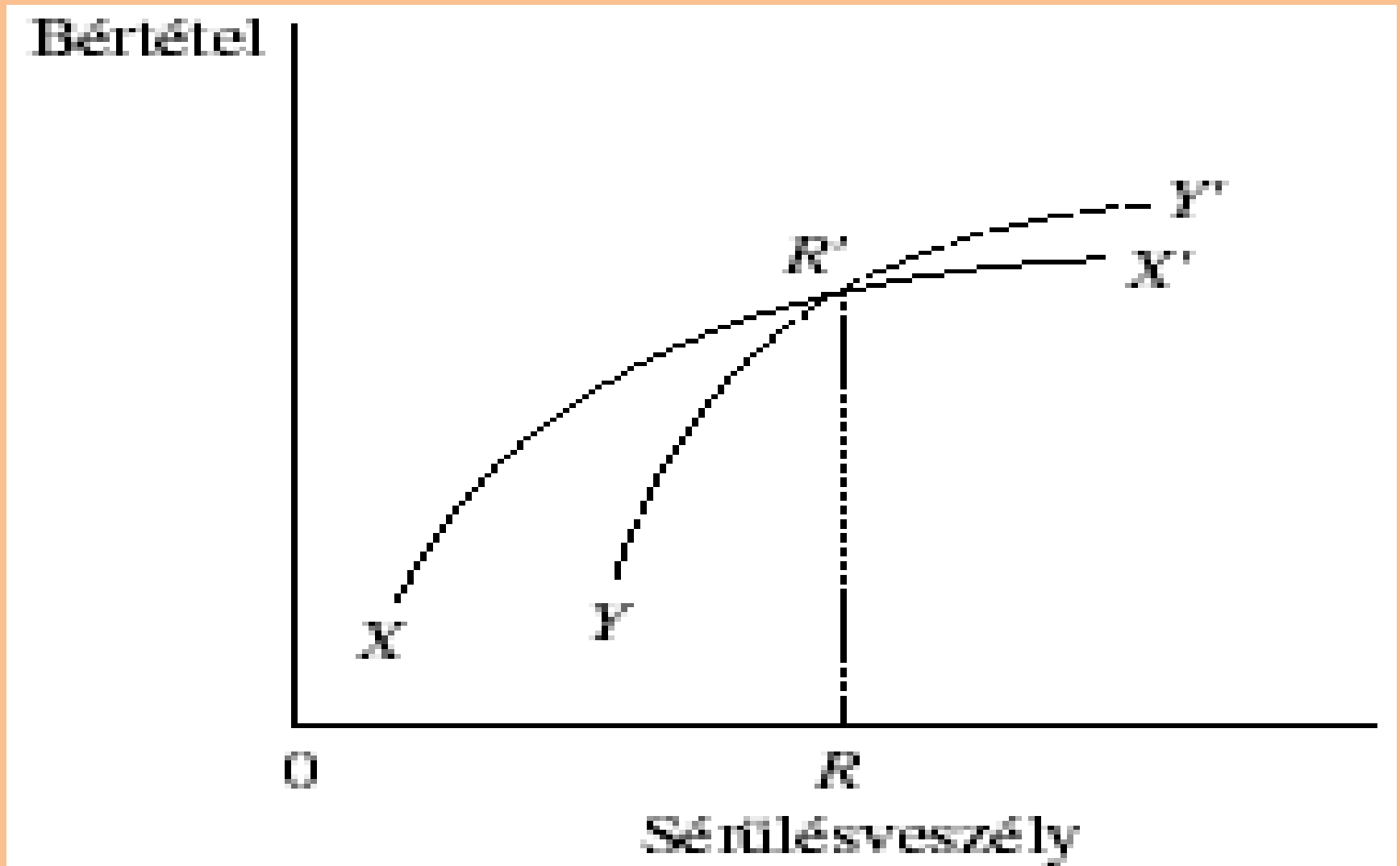
Hedonista bérelmélet grafikusan

- A munkavállaló; közömbösségi görbék

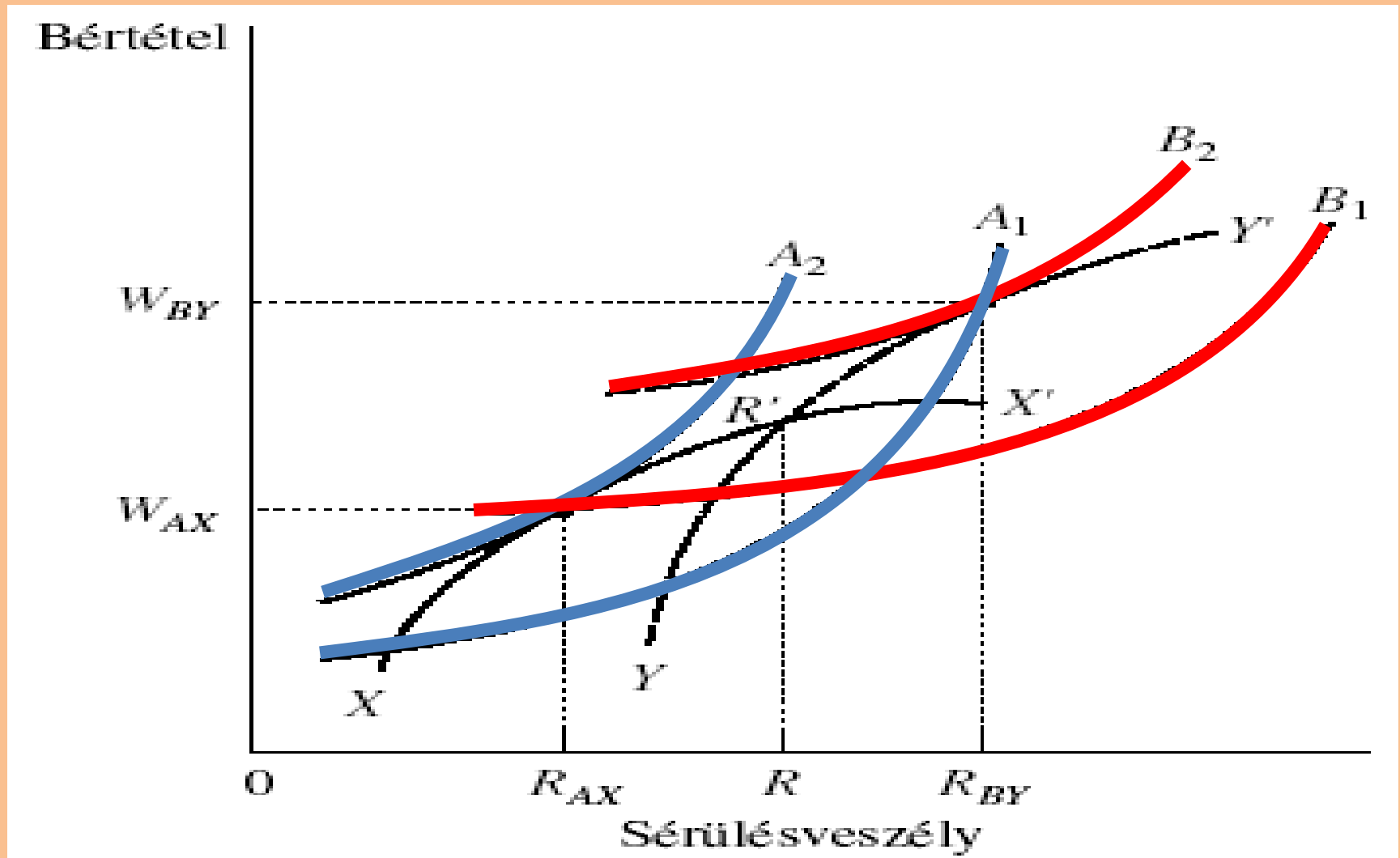
Hedonista bérelmélet grafikusan

- A munkaadó; isoprofit, nyereségizokvant görbék

Hedonista bérelmélet - párosítás

- A munkaadó és –vállaló egymásra találása

Hedonista bérelmélet – aggregált szinten

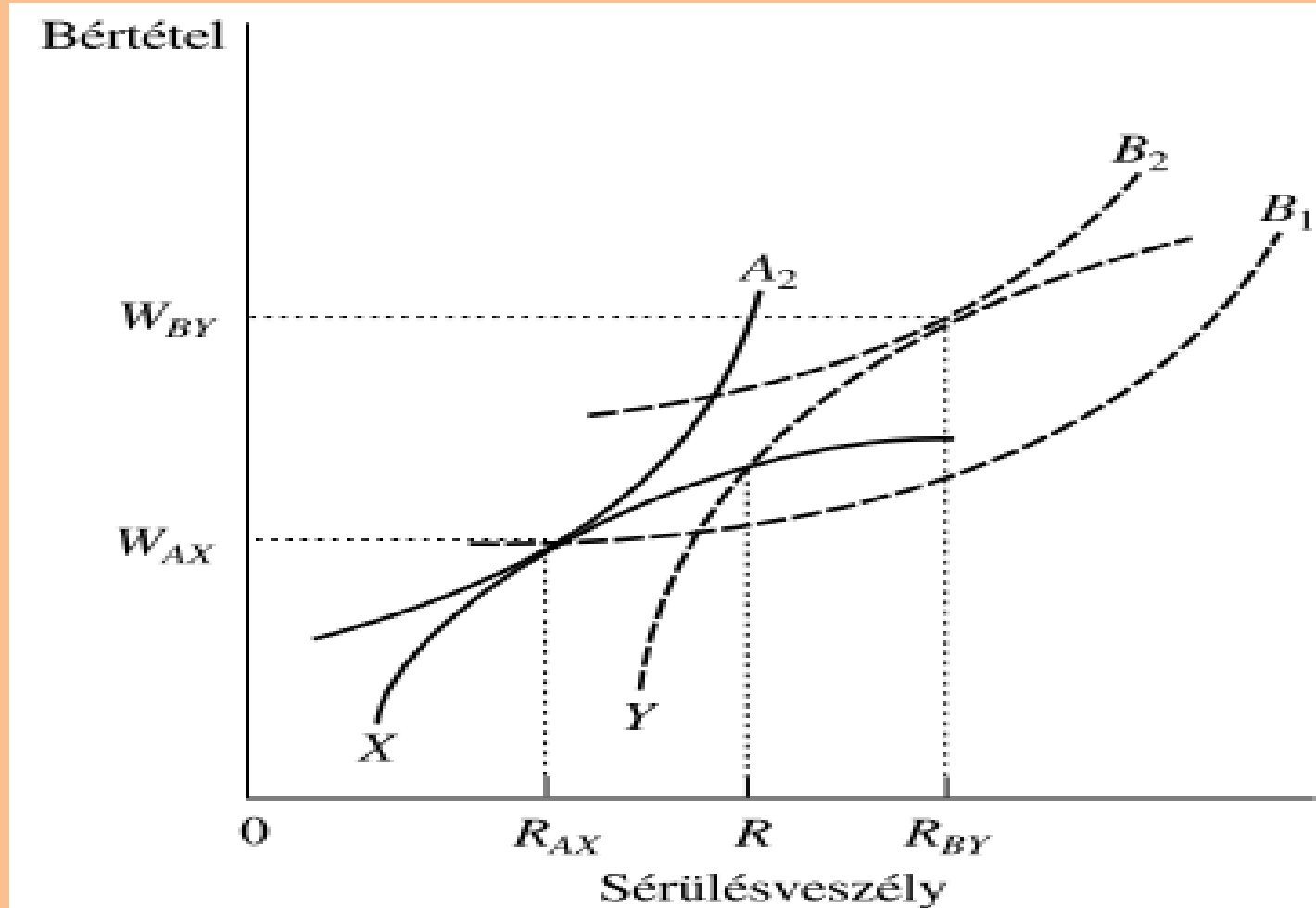
- Az ajánlati görbe (táblán)
 - Megmutatja, hogy munkakínálati oldalon milyen lehetőségek vannak, mennyibe kerül a kockázatcsökkentés
 - Potenciális ajánlatok
 - Elegendően sok cég sima ajánlati görbét eredményez
 - Szépen mutatja az összefüggést piaci szinten is – a magasabb káros jószág magasabb bérekkel párosul
- Egyéni keresleti görbe
 - Egyéni preferencia beszerkesztése kijelöli az alkupontot
 - Megmutatja, hogy melyik cégnél fog elhelyezkedni
 - Mobilitás és tájkozottság továbbra is fontos feltevések

Szabályozói beavatkozás

- Foglalkozásbiztonság és egészségügyi előírások
 - Biztonsági és egészségügyi normák
- Mi az ára a túl szigorú normatíváknak?
 - A drága biztonság árát a vállalatok idővel áthárítják a dolgozókra különböző módokon
 - Alacsonyabb bérnövekedés
 - Szigorúbb üzemi körülmények
 - Kevesebb kiegészítő járandóság
 - Foglalkoztatás csökkentése
 - Jó ez azoknak, akik kevésbé érzékenyek a kockázatra?
- Oppozíciós megfontolások
 - Munkás nem méri fel jól a kockázatot, nem tud váltani

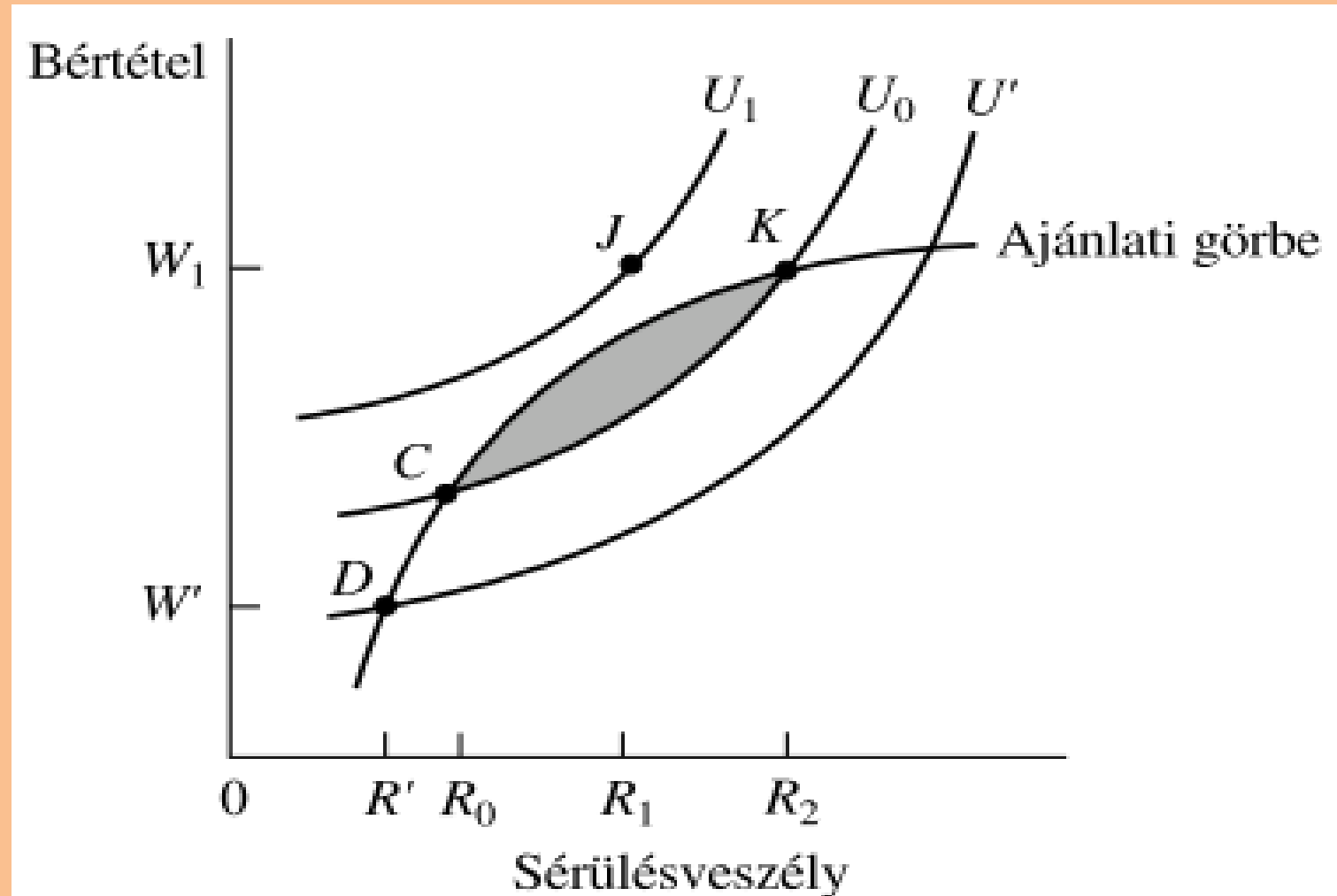
Szabályozói beavatkozás

- A szabályozás hasznosságot csökkent

Szabályozói beavatkozás

- A szabályozás hasznosságot növel

Szabályozói beavatkozás

- Sokszor nem elég a tájékoztatás
 - Költség-Haszon elemzés -> norma mértéke
 - Dolgozók nem értik meg, nem képesek új munkahelyet találni, (talán nem is tudják mi a legjobb nekik). Ilyenkor atyuska gondoskodik arról, hogy helyesen döntsünk.
- Ha jó működik szabályozás nélkül a piac
 - Nem szükséges szabályozás, sőt ...
 - Csak ekkor mutatja a bérkülönbség a faktor árát, amúgy
 - Családtagok és egyéb érintettek preferenciái is érvényesülnek a realizálódott alkukban, hiszen balesete esetén ők is viselik az ódiumot.
 - A foglalkoztatott helytelenül ítéli meg a kitettséget. Buzgó fiatal az építkezésen kobak és beülő nélkül mászik a tartószerkezeten, vagy színterelő műhelyben fiatal, megdöglő munkás tüdeje.

Hedonista bérelmélet

- Górcső alatt: kiegészítő járandóság *kontra* bér
 - Átváltás nem csak káros jószág és bér között van
 - Abszolút pozitív, de bértől eltérő jószágra vonatkozóan is vannak preferenciái a munkavállalónak
 - Természetbeni juttatás. Vásárlóértéke kisebb, kötött tranzakciós lehetőségek. Pl. önkéntes biztosítások, fizetett szabadság, utalványok.
 - Halasztott javadalmazás. Időben késleltetve lehet felhasználni. Pl. nyugdíjalap befizetések átvállalása.
- Miért és hogyan érdemes átváltani?
 - Munkavállaló részéről: preferenciák
 - Munkaadó részéről: isoprofit függvény
 - Egységnyi meredekség, továbbá lapos és meredek görbe

Hedonista bérelmélet

- Lényegi eleme az átváltásnak az adókedvezmény
 - Munkáltató ugyanakkora bruttó bérköltségű csomagba pakolhat csupán bért, vagy X -el kevesebb bért, de $Y > X$ -vel több pl. utalványt.
 - Munkavállaló kérhet több utalványt, de cserébe kisebb nominális értékű, de fizetőképesebb, forgathatóbb pénzről kell lemondania.
- Vonatkozó diagramok a táblán!
 - Lapos és meredek haszonizokvant görbék
 - Különböző típusú dolgozók, különböző kívánalmak
 - Másik helyében hogyan járna
- Eszköz statisztikai diszkriminációhoz
 - Családtagokra kiterjeszthető biztosítások
 - Gyermek tandíjtámogatása (pl. főiskolára)

Szabályozói beavatkozás

- Rendelet a kiegészítő juttatások növelésére
 - Túlzott mértékben -> bércsökkenést indukál
- Nyugdíjreform az USA-ban '80-as évek
 - Nyugdíjrendszer biztosítási formája
 - Meghatározott ellátmányú
 - Meghatározott járulékú
 - Nyugdíjrendszer véglegességi kikötései
 - Nem végleges jogosultságú
 - Végleges jogosultságú
 - Végleges jogosultságot kötelezővé teszik
 - Versenyképesség fenntartása az árupiacon
 - Bérdinamika csökken, nyugdíjalap szűkül